

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Telpost Dordtse Biesbosch op 8 augustus 2019. Foto: Hans Gebuis

Inhoud

1. Inleiding	1
2. Overzicht maanden	2
3. Overzicht soorten	5
3.1 Samenvatting soorten	23
3.2 Poging tot interpretatie.....	24
4. Najaarsdagrecords	25
5. Kort over geheel 2019	25
6. Literatuur	26

Nijs Stam

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch
Verslag najaarstellingen 2019

door Nijs Stam

Januari 2020

© Onbewerkte data: www.trektellen.nl

© Foto juveniele Kwak: A. Vink, Dordrecht 2019. Alle rechten voorbehouden

© Foto's Beflijster, Vink: N. Stam, Dordrecht 2016vv. Alle rechten voorbehouden

© Overige foto's: J. Gebuis, Dordrecht 2011vv. Alle rechten voorbehouden.

© N. Stam, Dordrecht 2020. Alle rechten voorbehouden

1. Inleiding

Dit verslag geeft wat inzicht in de najaarstellingen van 2019 op trektelpost de Dordtse Biesbosch in relatie tot voorgaande jaren.

De opbouw is als volgt: eerst wordt een overzicht gegeven over de maanden vanaf de start van de najaarstellingen. In die overzichten komt summier het weer aan de orde, plus mogelijke bijzonderheden in de tellingen van die maand.

Vervolgens komen de soorten in ruw gedefiniëerde soortgroepen aan de orde. Steeds worden de tellingen vergeleken met het langjarig gemiddelde over 2003-2019. Dat geeft per soort wel enig inzicht in een mogelijke toename of afname. Een samenvatting met wat grafieken biedt als afsluiting een grafisch en tekstueel overzicht. De volgorde van soorten en groepen is de taxonomische zoals gevolgd op trektellen.nl. Hierop zijn enkele uitzonderingen gemaakt. Bijvoorbeeld de staartmezen zijn bij de mezen getrokken en de gierzwaluwen bij de andere zwaluwen. Taxonomisch niet geheel verantwoord dus, maar voor het gevoel van de tellers wel weer comfortabeler.

Een apart hoofdstukje is gewijd aan de najaarsdagrecords van 2019.

Een kort uitstapje naar het gehele jaar vormt het slothoofdstuk.

Daarin worden dus de voorjaarstellingen meegenomen, waarvan reeds een ietwat beknopt verslag was opgenomen in [Stam 2019, 96-72]. Het loopt tot eind mei. Ter aanvulling: de laatste voorjaarsdag 7 juni leverde nog 507 vogels op, waarvan 450 exx Gierzwaluw.

Dat voorjaarsverslag is een naschrift bij een algemeen vergelijkend onderzoek over 2003-2018 naar de telpost [Stam 2019]. Het is te downloaden op www.trektellen.nl/doc, waar ook een verantwoording over de extreme passage van de oeverzwaluw in dit najaar staat. [Stam Oeverzwaluw]. Zie literatuurlijst.

Hoewel we ook nogal veel vlinders hebben gezien, zijn deze in dit verslag buiten beschouwing gelaten.

De foto's zijn – uiteraard – meest van onze medeteller Hans Gebuis, waarvoor grote dank. Eén is van Adri Vink, en twee zijn van mij.

Tenslotte dank aan alle mensen die samen met Hans en mij structureel of incidenteel aan de tellingen hebben meegedaan en/of gegevens ingevoerd: Leo Apon, Michel Kapoen, Jos Koopman, Arjan Loeve, Chris Munter, Sander Terlouw, Bas Verhoeven en Adri Vink.

9 januari 2020,

Nijs Stam

*Oever- en Boerenzwaluw op de
Tongplaat 2014.
Archiefphoto: Hans Gebuis*

2. Overzicht maanden

In dit overzicht wordt aandacht besteed aan de weersomstandigheden die de tellingen kunnen beïnvloeden en dat ook dit jaar uiteraard weer hebben gedaan, heel fors zelfs in augustus en november-december. Alle samenvattingen zijn afgeleid van de overzichten die continu be-

schikbaar zijn op de KNMI website, zie literatuurlijst [KNMI overzicht]. Verder komen wat opvallende feitjes van de tellingen in de desbetreffende maand aan de orde – als ze er zijn, uiteraard.

Juni

Vanaf 17 juni begonnen we met najaarstellingen. Het weer in de periode daaraan voorafgaand was warm geweest, gevolgd door een wisselvallige, natte periode. Na 19 juni viel er geen neerslag meer en werd het overwegend zeer warm: er werden 9 zomerse en 4 tropische dagen geteld in De Bilt.

Juli

De eerste helft van de maand was vrij koel ten gevolge van een noordwestelijke stroming. Op sommige plaatsen in Nederland kwam zelfs nog vorst aan de grond voor. Vanaf 17 juli werd het warmer en in de laatste decade werden ongekend hoge tropische temperaturen bereikt met een nieuw hittesterecord van 40,7°C in Gilze-Rijen.

Op 27 juli was dat afgelopen en viel er weer regen in deze verder droge maand. Gelukkig waren er ter afkoeling wel vaak winden met een kracht van Bft3. In de laatste dagen kwam deze uit ZW-ZZW richtingen, de opmaat voor de harde winden begin augustus.

Opvallend in juni/juli was een grote landelijke trekpiek van de Pimpelmees waarvan we op de DB ook een klein stukje meekregen (91, resp. 56 exx). En hoewel er geen hoog dagrecord viel na het geweld van 2017, telden we toch veel

In de telperiode varieerde de wind tussen Z en NW, met in de laatste dagen wat NO-wind. De windkracht was meestal rond Bft2. Bij de vogels domineerden Zwartkopmeeuw (16 exx) en Gierzwaluw (8.439 exx). We werden regelmatig vermaakt door een TP Visarend.

gierzwaluwen in deze maand (43.248 exx, waarvan 21.492 op 8 juli). Zie ook [Stam Gierzwaluw].

Op 9 juli noteerde Arjan Loeve onze eerste trekkende Porseleinhoen, 10 juli was er weer een Krombekstrandloper en zelfs de eerste Brilduiker dook op 16 juli op. Koereigers, oeverzwaluwen, zwarte sterns en een Snor maakten alweer een begin met de trek, een lokale juveniele Kwak kon worden gefotografeerd.

Kwak, juveniel TP. Foto: Adri Vink

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Augustus

Augustus was een vrij warme en zonnige maand, met echter wel wisselvallige perioden, vooral in de 2e decade. In de laatste week was er nog een hittegolf. Voor ons was hét dominante weersverschijnsel de sterke wind van Bft4-6 uit Z-ZW richtingen, die waaide van 5 tot 11 augustus. Deze wind werd (vermoedelijk) aanleiding tot een extreme passage van oeverzwaluwen in die periode (ruim 97.000 exx in één week), waarbij dagrecord na dagrecord sneuvelde. Deze passage werd voorwerp van discussie op de Nederlandse Trektellen-App, wat mij noodzaakte het verschijnsel diepgaander te bestuderen. Dat onderzoekje [Stam Oeverzwaluw] staat op www.trektellen.nl/doc, en de conclusie is dat we hier toch echt met najaarstrek te maken hadden onder invloed van gelijktijdigheid van enkele fenomenen, die misschien wel nooit meer zal voorkomen.

Opmerkelijk in die week is ook het passeren van een tiental Boerenzwaluw x Huiszwaluw met een maximum van 6 per dag.

Augustus mag ook wel dé maand van de Visdief heten: nooit zagen we er zoveel als dit jaar, en 4 dagrecords werden toegevoegd.

Ook voor de Bosruiter viel een dagrecord (14 exx), door Leo Apon bij een avondtelling gevestigd. Trek van de Visarend kwam wat aarzelend op gang, en op de eerste avondtelling voor de Purperreiger werden 87 exx geteld.

Visdief. Foto: Hans Gebuis

Purperreiger. Foto: Hans Gebuis

September

September was een vrij gemiddelde maand qua temperatuur. Rustige zomerdagen en natte, buiige dagen wisselden elkaar af. De hoeveelheid neerslag was ongeveer gemiddeld, maar het meeste ervan viel landelijk in de laatste decade. Op de DB laveerden we in die tijd toch wel redelijk tussen de buien door, en hadden we slechts wat spatjes. We konden 17 dagen tellen en zagen Visarend, Wespendif, Zearend en Smelleken passeren.

Koekoek, Wielewaal, Zwarte Mees, Kruisbek en Appelvink waren de snoepjes. Een flink aantal gaaien was de voorbode van de invasie die in oktober komen zou. Op de laatste dag van september verschenen al de eerste lijsters: Beflijster, Kramsvogel, Koperwiek en Zanglijster. Bij avondtellingen werden wel flinke aantallen Purperreiger (335 exx) en Blauwe Reiger (53 exx) geteld, maar de hoge aantallen van 2018 werden bij lange na niet gehaald.

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Oktober

Het weer in deze maand was zacht. Naast vrij veel (donkere) dagen met regen of regenbuien, waren er ook zonnige dagen. De laatste dagen was het kouder en werden tellingen begonnen bij temperaturen van 3 á 4°C. Het belangrijkste weerfenomeen, de wind, bleef vooral in de W-ZW-Z hoek en bereikte krachten van Bft4. De dagen met een (zuid-) oostelijke factor in de wind (5 Euro Birdwatch, 7, 20, 21, 23, 24, 29, 30 oktober) sprongen er meteen uit qua aantallen en/of soortenrijkdom. Dit is een bekend verschijnsel op de DB: bij die winden treedt gestuwde trek op [Stam 2019, 47-49]. Het opvallendste verschijnsel in deze maand was de invasie van Gaai (2.008 exx) en Sijs (3.066 exx), maar ook de Merel deed goed mee met 1.037 exx. Koperwiek en Kramsvogel deden het goed met 41.822 en 8.492 exx.

Twee Morinelplevieren luisterden de Euro Birdwatch Day op, opgemerkt dankzij het goede gehoor van Michel Kapoen. De Grote Bonte Specht en de Grote Gele Kwikstaart deden het goed. Er werden enkele ijsgorzen en flink wat goudhaantjes gezien, en op 20 oktober verschenen de eerste twee van meerdere baardmannetjes na langdurige afwezigheid.

November

November was vrij koud en erg wisselvallig met behoorlijk veel regen, waardoor we uiteindelijk maar negen dagen van deze maand geteld hebben. Spreeuw, Kramsvogel en Koperwiek deden het nog aardig, maar verder was alles beneden gemiddeld. De Veldleeuwerik trok nog

December

December was een zachte maand met herfstachtig weer en 'verkeerde' winden. We telden slechts 3 dagen, in totaal bijna zeven uur, en dat leverde niet meer dan 871 vogels op.

Roofvogels deden het nipt bovengemiddeld met Buizerd, Bruine Kiekendief, Sperwer, Boomvalk en Smelleken als hoofdmoot. De Blauwe Kiekendief hield het op 8 exx. De eerste Wilde Zwanen en Grote Zaagbekken verschenen op 23 oktober, evenals de eerste van de twee Klapeksters van het seizoen. Veldleeuwerik en Boomleeuwerik haalden gemiddelde aantallen. Aalscholver, Kievit en Goudplevier bleven zwaar achter. Na jaren was er weer eens een Nonnetje op 29 oktober. 17 wilde zwanen passeerden op 30 oktober. Met 18.635 exx was de Houtduif goed vertegenwoordigd. Verder natuurlijk nog de vele gewonere soorten

Wilde Zwaan. Foto: Hans Gebuis

wel, evenals de Baardman en de Watersnip. Opmerkelijk was een groepje Tjiftjaf TP op 30 november en volgende dagen, waarin meerdere exemplaren van de Siberische Tjiftjaf.

Intussen waren er alweer veel ganzen gearriveerd, zodat we rond zonsopgang konden genieten van de slaaptrek van meest Kolgans.

3. Overzicht soorten

De vogelsoorten worden per soortgroep besproken. De telling van 2019 wordt vergeleken met het gemiddelde over de jaren 2003-2019, maar de individuele soorten zijn in detail zichtbaar in de tabel waarmee elke paragraaf begint. De kolommen van die tabel bevatten achtereenvolgens de soortnaam, het aantal vogels in 2019, het gemiddelde per najaar en de vergelijking van 2019 met dat gemiddelde, gevolgd door het gemiddelde van de soortgroep.

Ter vergelijking bevatten de laatste twee kolommen nog het totaal per soort door alle jaren heen, en het jaar met het maximum aantal van die soort.

Als daartoe aanleiding bestaat, volgt na een tabel een korte beschouwing.

De laatste paragrafen van dit hoofdstuk vatten een en ander hoofdzakelijk grafisch samen en bieden een poging tot interpretatie.

Ganzen

Soort	Na- jaar 2019	Gemid- delde 2003-2019	2019 t.o.v. ge- middelde	Groep 2019 t.o.v. gemid- delde	Najaar 2003- 2019	Maximum in jaar
Rotgans	0	0,2	0%	62%	3	2 (2009)
Grote Canadese Gans	53	22	240%		376	129 (2018)
Brandgans	709	2.714	26%		46.144	27.211 (2010)
Sneeuwgans	0	0,1	0%		1	1 (2006)
Kleine Canadese Gans	0	0,2	0%		4	4 (2010)
gans spec.	680	64	1066%		1.084	680 (2019)
Grauwe Gans	2.056	3.780	54%		64.267	8111 (2009)
rietgans spec.	13	18	72%		309	97 (2005)
Kleine Rietgans	0	9,0	0%		153	49 (2014)
Toendrarietgans	891	282	316%		4.795	1.333 (2018)
Kolgans	4.345	7.159	61%		121.709	33.897 (2010)
Dwerggans	0	0,1	0%		2	1 (2017)

Ganzen als groep bleven behoorlijk achter in najaar 2019: we zagen maar 62% van het gemiddelde. De alhier zeldzamere soorten Rotgans, Sneeuwgans, Kleine Canadese Gans, Kleine Rietgans en Dwerggans werden geheel niet gezien, maar ook de reguliere soorten Brandgans (26%), Grauwe Gans (54%) en Kolgans (61%) bleven steken.

De Toendrarietgans daarentegen zagen we ruim 3x zoveel als gemiddeld. En ja, ook gans spec. werd veel geteld, maar dat is natuurlijk een verlegenheidsoplossing bij slecht zicht en/of grote afstand. De topper van Grote Canadese Gans (240%) voegt bij zoveel plaatselijke vogels van de soort niet veel waarde toe.

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Zwanen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Zwarte Zwaan	0	0,9	0%	45%	15	5 (2007)
Knobbelzwaan	13	17	75%		296	79 (2017)
Kleine Zwaan	11	77	14%		1.303	274 (2010)
Wilde Zwaan	21	4,4	482%		74	21 (2019)

Ondanks het relatief grote aantal Wilde Zwanen (21 exx, beste najaar ooit), heeft 2019 deze groep niet veel opgeleverd. De Zwarte Zwaan is geheel niet gezien dit najaar.

De groep als geheel komt niet verder dan 45% van het gemiddelde, vooral toe te schrijven aan de sterke terugloop van de Kleine Zwaan (14%), die tegenwoordig focust op Noord-Nederland.

Jaar- en zomereenden

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Nijlgans	26	47	55%	56%	799	169 (2011)
Bergeend	85	29	291%		496	85 (2019)
Casarca	6	3,2	185%		55	12 (2018)
Zomertaling	0	1,6	0%		28	17 (2006)
Slobeend	142	103	138%		1.745	394 (2018)
Krakeend	4	199	2%		3.390	501 (2007)
Smient	366	782	47%		13.286	2.213 (2014)
Wilde Eend	29	127	23%		2.158	383 (2009)
Pijlstaart	190	114	167%		1.939	349 (2017)
Wintertaling	37	164	23%		2.790	1.710 (2017)
Krooneend	0	0,2	0%		3	3 (2012)
Tafeleend	12	7,4	163%		125	31 (2012)
Kuifeend	31	83	37%		1.418	214 (2011)

Hoewel we najaar 2019 (flink) wat meer Bergeend (85 exx, beste najaar ooit), Casarca, Slobeend, Pijlstaart en Tafeleend zagen passeren dan gebruikelijk, is de doortrek van deze groep ook in dit jaar weer afgenomen, nu naar 56%.

Dat is grotendeels te verklaren uit de aanzienlijk minder als trekkers genoteerde Krakeend en Wintertaling. Van deze twee soorten verblijven er vaak zoveel op de Tongplaat, en vliegen er zoveel heen- en weer naar de Brabantse

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Biesbosch, dat we hen – op wat zeer hoog overvliegende vogels na – nauwelijks meer als trek- kers durven en kunnen onderscheiden. Voor de Kuifeend geldt hetzelfde, met dien verstande dat deze dominant op de Nieuwe Merwede bi- vakkeert en niet op de Tongplaat. Een Zomer- taling zagen we niet passeren dit najaar.

Terzijde nog: op 23 juni zagen Michel Kapoen en Sander Terlouw 14-16 exx Casarca over het Zuidplaatje en de Tongplaat vliegen. Zouden ze deze vogels ook op trektellen.nl hebben inge- voerd, dan zou dat het topjaar van de soort zijn geworden met 527%, en zou de groep 57% sco- ren, wat de misère ervan nauwelijks verbetert.

Wintereenden

Soort	Najaar 2019	Gemid- delde 2003- 2019	2019 t.o.v. ge- middelde	Groep 2019 t.o.v. ge- middelde	Najaar 2003- 2019	Maximum in jaar
Eider	0	1,2	0%	230%	20	20 (2003)
Brilduiker	47	13	375%		213	47 (2019)
Nonnetje	1	0,2	567%		3	1 (2018)
Grote Zaagbek	10	11	92%		184	73 (2010)
Middelste Zaagbek	1	1,0	100%		17	4 (2004)

Na de terugloop van andere watervogels ver- toont deze groep doortrekkers een flinke toe- name (230% van het gemiddelde). Deze is vooral te danken aan de Brilduiker, die zichzelf bijna 3x overtrof (47 exx, beste najaar ooit).

En dat ene vrouwtje Nonnetje dat het percen- tage voor deze soort op 567% bracht, is natuur- lijk grappig om te zien. Grote en Middelste Zaagbek passeerden in 'normale' aantallen.

Duikers en Futen

Soort	Najaar 2019	Gemid- delde 2003-2019	2019 t.o.v. ge- middelde	Groep 2019 t.o.v. ge- middelde	Najaar 2003- 2019	Maximum in jaar
Roodkeelduiker	0	0,2	0%	220%	3	2 (2011)
Parelduiker	0	0,2	0%		3	1 (2010)
IJsduiker	0	0,1	0%		1	1 (2008)
Dodaars	0	0,3	0%		5	4 (2017)
Roodhalsfuut	0	0,1	0%		1	1 (2010)
Fuut	14	5,6	251%		95	17 (2018)

Ook deze 'groep' nam in 2019 toe tot 220%. Bij nader inzien is dat uitsluitend te danken aan de 'gewone' Fuut, die bovengemiddeld doortrok.

Van *alle andere* soorten uit deze groep zagen we welgeteld nul exemplaren.

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Reigerachtigen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
flamingo spec.	0	0,1	0%	65%	1	1 (2012)
Zwarte Ooievaar	0	0,5	0%		9	3 (2007)
Ooievaar	18	19	95%		323	129 (2014)
Zwarte Ibis	0	0,1	0%		2	1 (2018)
Lepelaar	278	161	173%		2.729	459 (2018)
Roerdomp	0	0,2	0%		3	1 (2017)
Kwak	0	0,1	0%		1	1 (2017)
Koereiger	6	1,4	443%		23	7 (2010)
Blauwe Reiger	156	270	58%		4.595	963 (2011)
Purperreiger	424	378	112%		6.434	983 (2014)
Grote Zilverreiger	163	114	143%		1.941	265 (2011)
reiger (Ardea) spec.	0	0,4	0%		6	6 (2016)
Kleine Zilverreiger	41	10	417%		167	41 (2019)
Jan-van-gent	0	0,1	0%		1	1 (2005)
Aalscholver	2.852	5.110	56%		86.875	15.443 (2012)

Ook deze groep watergebonden vogels was in 2019 niet goed vertegenwoordigd. Slechts 65% van het langjarig gemiddelde passeerde de tel-post. De wat zeldzamer soorten kwamen helemaal niet opdagen. De Purperreiger deed het wel goed, maar de hoge aantallen van enkele vorige jaren werden toch niet gehaald. Blauwe Reiger en Aalscholver waren wel de grootste verliezers in deze groep. Zij kwamen niet eens tot 60% van het gemiddelde over alle jaren.

Opvallend was wel dat het witgekleurde spul behoorlijk in opmars was. Lepelaar en Grote Zilverreiger passeerden anderhalf tot twee keer zoveel als gebruikelijk.

En de kleinere 'witjes', Koereiger en Kleine Zilverreiger haalden met gemak meer dan vier keer de gemiddelde passage. Voor de Kleine Zilverreiger was 2019 zelfs het beste jaar ooit.

Kleine Zilverreiger. Foto: Hans Gebuis

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Roofvogels ex valken

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Visarend	11	11	100%	112%	187	29 (2010)
Grijze Wouw	0	0,1	0%		1	1 (2018)
Wespendief	10	4,4	230%		74	11 (2017)
Slangenarend	0	0,1	0%		1	1 (2017)
Sperwer	124	121	102%		2.060	315 (2011)
Havik	1	1,9	52%		33	6 (2011)
Bruine Kiekendief	35	26	133%		447	54 (2010)
Blauwe Kiekendief	10	7,2	138%		123	25 (2011)
Steppekiekendief	0	0,2	0%		4	2 (2015)
Grauwe Kiekendief	0	0,1	0%		2	1 (2010)
Blauwe/Grauwe/Steppekiekendief	0	0,1	0%		1	1 (2018)
Rode Wouw	0	2,5	0%		43	7 (2018)
Zwarte Wouw	0	0,1	0%		1	1 (2016)
Zeearend	2	0,5	425%		8	2 (2019)
Ruigpootbuizerd	0	0,9	0%		16	6 (2010)
Buizerd	147	128	115%		2.182	630 (2011)

Eindelijk weer eens een goed bericht over roofvogels. Hun passage groeide, ondanks niet zo gunstige winden in hun HDP, tot 112% van het gemiddelde. De grootste aandeelhouders in dit succes waren Wespendief (230%), Bruine (133%) en Blauwe Kiekendief (138%) en de Buizerd (115%). De Sperwer bleef ook dit jaar stabiel rond zijn normale gemiddelde en de Havik deed het wat minder goed. Maar ja, bij deze soort is één gemist exemplaar al een hele terugval.

De weliswaar flatterende 425% bij de Zeearend betreft uiteindelijk toch maar 2 exx (beste najaar ooit). Beide keren was het een juveniele vogel die zomaar onverwacht vanuit het noordoosten kwam aanflappen – en waarschijnlijk

wel een poosje in de Brabantse Biesbosch is blijven hangen. In dit verband is de 'luiheid' van het gezenderde juveniel uit de Dordtse Biesbosch wel opmerkelijk: nog op 30 december zag iemand dat het beest door de adulte vogel werd verwend met een aangedragen vis.

Bepaalde geliefde soorten gingen helaas aan onze neus voorbij: de slanke kiekendieven en de wouwen. Ook de Ruigpootbuizerd werd niet gezien, om van Slangenarend en Grijze Wouw maar helemaal niet te spreken. Enfin, als hierin ook een 'trend' zit, moeten we nog ruim anderhalf decennium wachten op de volgende exemplaren van de twee laatstgenoemde soorten.

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Rallen en Kraanvogels

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Kraanvogel	0	0,1	0%	283%	2	2 (2007)
Waterral	0	0,2	0%		3	3 (2018)
Porseleinhoen	1	0,1	1700%		1	1 (2019)

Het enige interessante aan deze groep is de passage van één Porseleinhoen, meteen het beste jaar ooit voor de soort. Weliswaar hebben we ook op 1-2 september 2017 respectievelijk 1 en 4 exx van deze vogel op de Tongplaat gehad, maar toen hadden we nog niet het benul om hen te noteren als doortrekkers en zijn

ze als TP weggezet. De groep heeft door deze ene vogel een enorme boost gekregen, die natuurlijk weinig zegt.

Trekkende waterrallen zijn domweg niet te onderscheiden van de vele gehoorde TP vogels, dus daar kunnen we eigenlijk niets mee.

Steltlopers plevierachtigen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Scholekster	155	198	78%	34%	3.367	665 (2010)
Kluut	2	0,4	486%		7	3 (2018)
Kievit	2.863	8.597	33%		146.157	24.773 (2012)
Goudplevier	11	129	9%		2.189	520 (2017)
Zilverplevier	6	6,4	94%		109	36 (2018)
Bontbekplevier	18	10	185%		165	29 (2015)
Kleine Plevier	1	1,0	100%		17	12 (2006)
Morinelplevier	2	0,4	567%		6	2 (2019)

De weemoedigst stemmende ervaringen op de telpost betreffen de steltlopers van deze en de volgende groep. Het niet-onderhouden landschap en de verlanding op de Tongplaat doen voor de toekomst het ergste vrezen bij deze soortgroepen. De huidige soortgroep is inmiddels afgezakt naar 34% van het langjarig gemiddelde. Dit niettegenstaande het leuke aantal Bontbekplevier en de verrassing van twee exx Morinelplevier op de Euro Birdwatch Day van 5 oktober.

Voor deze soort is 2019 het – met 2010 en 2011 gedeelde – beste najaar ooit.

Zeer zwaar bleven Kievit en Goudplevier achter met respectievelijk 33% en 9% van het gemiddelde. Deze teruggang is op het eerste gezicht niet aan de landschappelijke toestand te wijten, maar lijkt eerder een gevolg van het feitelijk veel te zachte weer en 'foute' winden gedurende hun HDP: deze vogels beginnen gewoon niet aan de trek – of ze gaan onze neus voorbij.

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Steltlopers algemeen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Regenwulp	13	20	65%	93%	340	70 (2010)
Wulp	13	59	22%		1.002	268 (2010)
Rosse Grutto	0	3,6	0%		62	49 (2003)
Grutto	29	57	50%		977	297 (2010)
Steenloper	0	0,4	0%		7	6 (2018)
Kanoet	0	0,2	0%		3	1 (2011)
Kemphaan	61	54	113%		917	263 (2015)
steltloper spec.	0	1,6	0%		28	12 (2016)
Krombekstrandloper	1	0,2	425%		4	2 (2018)
Drieteenstrandloper	0	0,2	0%		3	3 (2010)
Bonte Strandloper	25	20	122%		347	114 (2014)
Kleine Strandloper	0	1,1	0%		18	13 (2014)
Houtsnip	0	0,2	0%		3	1 (2010)
Bokje	0	0,4	0%		6	3 (2013)
Watersnip	328	287	114%		4.872	557 (2018)

Vergeleken met de plevierachtigen doen de algemenere steltlopers het met 93% niet eens zo slecht. Ook dit jaar zagen we de hier zeldzamere soorten niet of mondjesmaat, daarvoor zijn ze nu eenmaal zeldzamer. Opvallend is de teruggang van de grotere vogels, Regenwulp (65%), Wulp (22%) en Grutto (50%). Dat ligt niet aan ons als tellers: we hebben in 2019, net

als in 2017 en 2018, in de HDP – noch bij dag, noch bij avond – nauwelijks verstek laten gaan.

Leuk is wel de wat betere trek van Kemphaan, Bonte Strandloper en Watersnip. De laatste kwam relatief laat op gang; de meeste ervan (224 exx) passeerden van oktober tot eind november: op 23 november nog 79 exemplaren.

Regenwulp. Foto: Hans Gebuis

Kemphaan. Foto: Hans Gebuis

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Steltlopers ruiterachtigen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Oeverloper	38	13	290%	210%	223	63 (2018)
Witgat	40	22	183%		371	71 (2018)
Tureluur	36	22	166%		368	134 (2007)
Blonde Ruiter	0	0,1	0%		2	1 (2010)
Bosruiter	17	3,6	466%		62	24 (2015)
Zwarte Ruiter	1	2,9	34%		50	12 (2013)
Groenpootruiter	65	30	213%		518	225 (2013)

De enige steltlopers die relatief goed blijven passeren, zijn de ruiterachtigen. Behalve de hier zeldzamere Blonde en Zwarte Ruiter zaten ze in 2019 ruim boven het gemiddelde, de Bosruiter met 17 exx – dankzij één toevallige avondtelling van Leo Apon – zelfs op 466%.

Vooralsnog denk ik dat het telsucces bij deze groep te danken is aan de huidige vroegere start van het telseizoen vergeleken met voorheen. Juist in de zomer en nazomer valt de HDP van deze soorten – en dan zijn we er, tegenwoordig.

Meeuwen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Kokmeeuw	3.935	1.371	287%	271%	23.304	3.935 (2019)
Dwergmeeuw	0	0,4	0%		7	2 (2011)
Zwartkopmeeuw	25	1,8	1417%		30	25 (2019)
Stormmeeuw	93	100	93%		1.693	341 (2012)
Grote Mantelmeeuw	29	27	106%		463	90 (2009)
Zilvermeeuw	98	47	209%		796	137 (2006)
Pontische Meeuw	1	0,6	170%		10	3 (2017)
Geelpootmeeuw	6	1,5	408%		25	8 (2018)
Kleine Mantelmeeuw	404	144	280%		2.454	530 (2003)

Meeuwen, sterns en zwaluwen zijn dé sterren van najaar 2019. Hier zien we dat Kokmeeuw, Zwartkopmeeuw, Geelpootmeeuw en Kleine Mantelmeeuw ver bovengemiddeld passeerden. Ook voor deze soortgroep was onze aanwezigheid op de telpost in juni, juli en augustus

waarschijnlijk doorslaggevend voor het telsucces: 3.167 van de kokmeeuwen (80%) passeerde in die maanden, 100% van de zwartkopmeeuwen en 68% van de getelde kleine mantelmeeuwen.

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Voor Kokmeeuw en Zwartkopmeeuw was 2019 verreweg het beste jaar ooit.

De soortgroep als geheel passeerde bijna drie-maal zoveel als gemiddeld (271%).

Sterns

Soort	Najaar 2019	Gemid- delde 2003-2019	2019 t.o.v. ge- middelde	Groep 2019 t.o.v. ge- middelde	Najaar 2003- 2019	Maximum in jaar
Lachstern	0	0,1	0%	655%	1	1 (2017)
Reuzenstern	0	0,2	0%		4	1 (2010)
Grote Stern	0	0,9	0%		15	9 (2017)
Dwergstern	2	0,5	425%		8	4 (2017)
Visdief	1.420	201	708%		3.409	1.420 (2019)
Noordse Stern/Visdief	0	0,1	0%		1	1 (2018)
Witvleugelstern	0	0,1	0%		1	1 (2010)
Zwarte Stern	64	24	262%		416	157 (2018)

Een uitzonderlijk hoog aantal Visdief, fraaie doortrek van de Zwarte Stern en de passage van 2 exx Dwergstern geeft deze groep een fantastische boost naar 655% van het gemiddelde. Voor de Visdief is 2019 het beste jaar ooit, waarin de toch al fraaie telling van 654 exx in 2018 nog eens ruimschoots verdubbelt.

Ook dit voelt aan als beloning voor onze aanwezigheid op de telpost in de zomermaanden. Daarbuiten was het aantal marginaal.

De alhier zeldzamere sternsoorten werden helaas – weer eens – niet gezien in dit najaar.

Visdief. Archiefphoto: Hans Gebuis

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Jagers

Soort	Najaar 2019	Gemid- delde 2003-2019	2019 t.o.v. ge- middelde	Groep 2019 t.o.v. ge- middelde	Najaar 2003- 2019	Maximum in jaar
Middelste Jager	0	0,1	0%	0%	1	1 (2015)
Kleine Jager	0	0,4	0%		6	3 (2017)

Er werden geen trekkende jagers gesignaleerd.

Duiven

Soort	Najaar 2019	Gemid- delde 2003- 2019	2019 t.o.v. ge- middelde	Groep 2019 t.o.v. ge- middelde	Najaar 2003- 2019	Maximum in jaar
Holenduif	140	99	141%	131%	1.687	160 (2009)
Houtduif	19.506	14.870	131%		252.782	31.136 (2014)
Zomertortel	0	0,3	0%		5	2 (2004)
Turkse Tortel	10	9,4	106%		160	33 (2008)

Na de dip van 2015-2016 vertonen de duivensoorten weer een opgaande lijn: de soortgroep haalde in najaar 2019 met gemak 131% van het langjarig gemiddelde.

De relatief grootste toename bij deze groep kwam van de Holenduif. De welbekende frustosoort Zomertortel liet zich – na het exemplaar in 2018 – niet nog eens zien.

Koekoeken

Soort	Najaar 2019	Gemid- delde 2003-2019	2019 t.o.v. ge- middelde	Groep 2019 t.o.v. ge- middelde	Najaar 2003- 2019	Maximum in jaar
Koekoek	2	1,4	148%	148%	23	5 (2015)

Met slechts twee vogels beleefde deze soortgroep een toename tot 148% – meer leuk dan

bruikbaar voor conclusies, maar toch

Uilen

Soort	Najaar 2019	Gemid- delde 2003- 2019	2019 t.o.v. ge- middelde	Groep 2019 t.o.v. ge- middelde	Najaar 2003- 2019	Maximum in jaar
Velduil	0	0,2	0%	0%	4	2 (2005)

Er werden geen uilen geteld in najaar 2019.

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Spechtachtigen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Draaihals	0	0,1	0%	198%	1	1 (2008)
Kleine Bonte Specht	0	0,6	0%		10	2 (2010)
Grote Bonte Specht	66	32	209%		537	127 (2010)
Zwarte Specht	0	0,2	0%		3	1 (2010)
Groene Specht	2	0,4	567%		6	2 (2016)
Boomklever	0	0,8	0%		13	5 (2010)
Boomkruiper	2	1,9	106%		32	7 (2015)

De spechtachtigen bereikten als groep een doortrek van bijna tweemaal de gebruikelijke. Dit kwam vooral op het conto van de Grote Bonte Specht, die met 66 exx een score van 209% haalde. De Groene spechten die met z'n tweeën hun soort naar 567% brachten, doen er in het geheel nauwelijks toe, maar hun passage was toch een vreugdevol momentje.

Helaas was er dit jaar alleen maar een voorjaars-Draaihals. Daar moesten we het mee doen.

De Boomkruiper trok 'normaal' door, maar is lastig van TP exemplaren te onderscheiden, dus het kunnen er best meer zijn geweest.

Valken

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Torenvalk	17	14	120%	121%	241	38 (2010)
Roodpootvalk	0	0,8	0%		13	4 (2011)
Smelleken	13	9,1	143%		155	27 (2010)
Boomvalk	9	8,7	103%		148	24 (2010)
Slechtvalk	8	6,8	118%		115	19 (2018)
valk spec.	1	0,1	1700%		1	1 (2019)

Valken deden het netjes dit najaar, met 121% aardig in lijn met de andere roofvogels. Smelleken en Torenvalk waren de grootste contribuanten, maar ook de Slechtvalk kwam bovengemiddeld door.

Jammer dat er dit jaar geen Roodpootvalk bij zat, maar Hans Gebuis en Jos Koopman hebben wel de eer onze enige niet-gedetermineerde valk op de kaart gezet te hebben. Dat was op 25 oktober.

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Parkieten

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Halsbandparkiet	0	0,5	0%	0%	8	7 (2018)

Najaar 2019 werden (gelukkig) geen trekkende parkieten waargenomen.

Kraaiachtigen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Klaapekster	2	0,6	340%	246%	10	2 (2018)
Wielewaal	1	0,3	340%		5	3 (2008)
Gaai	2.284	392	582%		6.670	2.284 (2019)
Ekster	69	25	274%		428	69 (2019)
Kauw	1.354	1.075	126%		18.272	3.934 (2012)
Roek	0	4,8	0%		82	12 (2018)
Zwarte Kraai	239	106	226%		1.800	440 (2018)
Raaf	0	0,1	0%		1	1 (2013)
Pestvogel	0	1,0	0%		17	10 (2010)

Deze soortgroep steeg tot flinke hoogte door de gaaieninvasie van 2019. We konden 2 dag-records bijschrijven het grootste (1.013 exx) op Euro Birdwatch Day, mede tot genoegen van de gasten die ons deze dag bezochten. Ook Ekster en Zwarte Kraai lieten zich meer dan gebruikelijk registreren.

Voor Gaai en Ekster was 2019 het beste najaar ooit sinds de start van de tellingen op de DB.

Leuk waren in deze soortgroep de Wielewaal van 19 augustus en de tweemaal één Klaapekster, die zich op 8, resp. 23 oktober goed lieten zien.

Gaai op 5 oktober 2019. Foto: Hans Gebuis

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Mezen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Zwarte Mees	45	639	7%	112%	10.861	2.968 (2012)
Matkop	13	4,4	299%		74	13 (2019)
Pimpelmees	2.150	1.557	138%		26.473	9.195 (2010)
Koolmees	911	509	179%		8.660	2.273 (2012)
Buidelmees	0	2,1	0%		35	5 (2018)
Baardman	68	50	137%		843	221 (2014)
Staartmees	130	189	69%		3.205	1.000 (2008)
Witkopstaartmees	0	1,2	0%		20	20 (2010)

Koolmees en Pimpelmees trokken bovengemiddeld door, evenals de Matkop. Voor de laatste was 2019 het beste najaar ooit. Na lange afwezigheid telden we vanaf oktober weer doortrekkende baardmannetjes.

Staartmees bleef wat achter bij het gemiddelde en Zwarte Mees had duidelijk geen invasiejaar, Buidelmees zagen we helemaal niet. Toch bracht dit alles de soortgroep op ietwat bovengemiddeld (112%).

Leeuweriken

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Boomleeuwerik	47	44	106%	145%	752	176 (2008)
Veldleeuwerik	8.785	6.042	145%		102.715	24.938 (2012)
Strandleeuwerik	0	0,2	0%		3	2 (2012)

Ook leeuweriken deden het aardig, maar niet supergoed: de wind was ons in oktober niet gunstig gezind. Wel kwam nog een Veldleeuwerik langs op 19 december, een hele late dus. De soortgroep kwam in totaal op 145%. De alhier zeldzamere Strandleeuwerik was er niet bij dit jaar.

Eindelijk weer Baardman! Foto: Hans Gebuis

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Zwaluwen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Gierzwaluw	54.162	8.313	652%	798%	141.313	55.338 (2017)
Oeverzwaluw	97.884	7.121	1375%		121.064	97.884 (2019)
Boerenzwaluw	6.326	3.783	167%		64.306	13.077 (2018)
Boerenzwaluw x Huiszwaluw	13	0,8	1700%		13	13 (2019)
Huiszwaluw	582	695	84%		11.814	3.580 (2018)

Gierzwaluw en Oeverzwaluw waren fenomenaal dit jaar. Er is al veel over geschreven. Wie het nog eens wil nazien, vergelijk [Stam Oeverzwaluw] en [Stam Gierzwaluw]. Voor de Oeverzwaluw was 2019 met 97.884 exemplaren wel het allerbeste jaar ooit. De Boerenzwaluw passeerde ook bovengemiddeld (167%), maar de Huiszwaluw bleef met 84% nogal achter. Opmerkelijk was het voor het eerst verschijnen

van de vrij zeldzame kruising Boerenzwaluw x Huiszwaluw met 13 exx, wat dus meteen het beste jaar gaf. Het is niet uit te sluiten dat dit aantal incorrect is, doordat dit mogelijk Biesbosch-rondvliegers zijn geweest. De passage viel samen met de recordweek van de Oeverzwaluw, 5-11 augustus. Met 798% is deze soortgroep de absolute topper van dit najaar, nog boven de sterns met hun 655%.

Kleine zangers

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Fitis	2	0,7	283%	199%	12	7 (2017)
Tjiftjaf	80	39	205%		665	85 (2014)
Tjiftjaf/Fitis	5	17	29%		289	64 (2010)
Bladkoning	0	0,7	0%		12	5 (2017)
Kleine Karekiet	0	1,1	0%		19	6 (2017)
Spotvogel	0	0,1	0%		2	2 (2018)
Snor	1	0,1	1700%		1	1 (2019)
Zwartkop	6	3,8	157%		65	15 (2010)
Tuinfluit	0	0,1	0%		1	1 (2007)
Grasmus	0	0,2	0%		4	1 (2013)
Vuurgoudhaan	9	5,5	163%		94	17 (2018)
Goudhaan	277	121	229%		2.057	693 (2010)
Winterkoning	0	1,3	0%		22	22 (2017)

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Kleine zangers zagen we bijna tweemaal zoveel als gebruikelijk, voornamelijk toe te schrijven aan Tjiftjaf, Zwartkop, Vuurgoudhaan en

Goudhaan. Eén Snor maakte meteen zijn beste jaar ooit. Meerdere (TP) soorten lieten als gebruikelijk verstek gaan dit najaar.

Spreeuwen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Spreeuw	24.727	35.892	69%	69%	610.164	84.662 (2011)

De verbazingwekkende Spreeuw is nog steeds de topper van de telpost, maar dat is volledig te danken aan 'resultaten uit het verleden'. In 2019 was er weer een kleine opleving tot 24.727 exx, maar het is niet uitgesloten dat binnen enkele jaren de eerste plaats moet worden

afgestaan aan de Vink, ware het niet dat deze in 2019 ook allerbelabberdst doortrok, wat de competitie wel spannend maakt. De soortgroepsscore van 69% weerspiegelt wel een beetje de malaise van deze soort. Voor meer informatie, zie [Stam Spreeuw].

Lijsters

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Beflijster	6	12	52%	171%	196	41 (2018)
Merel	1.083	304	356%		5.169	1.083 (2019)
Kramsvogel	10.559	6.020	175%		102.338	19.468 (2010)
Koperwiek	47.078	25.358	186%		431.081	66.125 (2007)
Zanglijster	3.264	4.537	72%		77.135	13.773 (2007)
Grote Lijster	84	44	192%		743	107 (2011)

Behalve de Zanglijster deden de 'echte' lijsters het behoorlijk goed. Vooral de Merel beleefde zijn top-najaar met 1.083 exx, een fijn gezicht na de uitdunning van 2018. Na de fantastische Beflijstertrek in het voorjaar, bleef ook deze

soort in het najaar flink achter. Met Koperwiek en Kramsvogel stevig bovengemiddeld, kwam de soortgroep toch op 171% van de gebruikelijke doortrek.

Beflijster Tongplaat. Archiefphoto: Nijs Stam

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Lijsterachtigen overig

Soort	Najaar 2019	Gemid- delde 2003-2019	2019 t.o.v. ge- middelde	Groep 2019 t.o.v. ge- middelde	Najaar 2003- 2019	Maximum in jaar
Grauwe Vliegenvanger	0	0,2	0%	106%	3	2 (2005)
Roodborst	3	0,9	340%		15	5 (2015)
Zwarte Roodstaart	0	0,1	0%		2	1 (2018)
Gekraagde Roodstaart	0	0,8	0%		14	4 (2003)
Paapje	0	0,8	0%		14	3 (2008)
Roodborsttapuit	1	0,5	213%		8	2 (2010)
Tapuit	1	1,4	71%		24	4 (2006)

Het kleinere lijsterachtige grut kwam net boven het gemiddelde uit, uitsluitend te danken aan

de passage van enkele roodborsten, een Roodborsttapuit en eindelijk weer eens een Tapuit.

Mussen

Soort	Najaar 2019	Gemid- delde 2003-2019	2019 t.o.v. ge- middelde	Groep 2019 t.o.v. ge- middelde	Najaar 2003- 2019	Maximum in jaar
Huismus	0	0,9	0%	62%	15	6 (2008)
Ringmus	156	224	70%		3.808	634 (2012)
Heggenmus	16	53	30%		902	122 (2005)

De mussen kwamen als groep niet sterk door in het najaar van 2019 en bleven steken op 62%.

Voor de Heggenmus viel erg sterk terug, en een Huismus werd zoals gewoonlijk niet gezien.

Kwikstaarten

Soort	Najaar 2019	Gemid- delde 2003-2019	2019 t.o.v. ge- middelde	Groep 2019 t.o.v. ge- middelde	Najaar 2003- 2019	Maximum in jaar
Gele Kwikstaart	150	140	107%	114%	2.375	449 (2018)
Grote Gele Kwikstaart	32	37	87%		628	56 (2017)
witte kwikstaart spec.	0	0,1	0%		2	2 (2018)
Witte Kwikstaart	313	259	121%		4.402	460 (2012)

De Gele en de Witte Kwikstaart trokken net bovengemiddeld door, de Grote Gele Kwikstaart bleef wat achter.

Een twijfel-Rouwkwikstaart (witte kwikstaart spec.) werd dit jaar niet opgemerkt.

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Piepers

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Grote Pieper	0	0,4	0%	52%	6	1 (2013)
Duinpieper	0	0,2	0%		3	1 (2010)
Graspieper	2.242	4.282	52%		72.795	10.352 (2012)
Boompieper	16	26	62%		438	72 (2018)
Roodkeelpieper	0	0,1	0%		1	1 (2009)
Waterpieper	8	23	35%		391	52 (2008)
Waterpieper/Oeverpieper	3	0,5	638%		8	3 (2019)
Oeverpieper	1	0,4	283%		6	2 (2017)

Piepers zijn – samen met plevierachtigen en Vink/Keep – wel de verliezers van 2019. De teller voor de hele groep blijft steken op 52%, ofwel net de helft. De bijzondere piepers werden

geheel niet gezien. Wel aardig was de passage van enkele Water/Oeverpiepers (beste najaar ooit) en zelfs een echte Oeverpieper. Zij konden de soortgroep echter niet redden.

Vink en Keep

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Vink	21.502	34.651	62%	63%	589.059	94.102 (2012)
Vink/Keep	646	42	1549%		709	646 (2019)
Keep	289	838	34%		14.252	3.320 (2003)

Vink en Keep bleven ver achter bij het gemiddelde. De grotere hoeveelheid ongedetermineerde Vink/Keep is grotendeels te danken aan een dag met donker weer en slecht zicht, 4 november 2019, toen er 464 werden geteld. Enfin, beleeft die 'soort' ook eens een topjaar!

Keep. Foto: Hans Gebuis

Vink op Tongplaat. Archiefphoto: Nijs Stam

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

Vinkachtigen overig

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Appelvink	30	22	136%	234%	375	61 (2012)
Goudvink	3	4,1	74%		69	23 (2005)
Noordse (trompet) Goudvink	0	1,1	0%		19	19 (2005)
Groenling	110	405	27%		6.881	1.459 (2003)
Kneu	462	326	142%		5.538	1.273 (2018)
Grote Barmsijs	0	0,2	0%		3	3 (2005)
barmsijs spec.	12	22	55%		374	99 (2008)
Kleine Barmsijs	0	1,6	0%		27	9 (2011)
Kruisbek	19	40	47%		686	269 (2004)
Putter	108	206	52%		3.507	658 (2004)
Europese Kanarie	0	0,2	0%		3	1 (2010)
Sijs	3.116	621	502%		10.553	3.116 (2019)

Appelvink, Kneu en Sijs zijn 'schuldig' aan het forse resultaat van deze groep. Voor de Sijs was 2019 met een landelijke invasie het beste najaar ooit: het tot dan beste 2010 (1.564 exx) werd net niet verdubbeld. Een dagrecord op Euro Birdwatch Day gaf burger en bezoeker

moed, niet wetend dat het in de week erop nog driemaal zou worden overtroffen. Ondanks het achterblijven van Groenling, Kruisbek, barmsijsen en Putter was de groep als geheel meer dan tweemaal zoveel te zien als gebruikelijk. Een Europese Kanarie werd niet opgemerkt.

Gorzen

Soort	Najaar 2019	Gemiddelde 2003-2019	2019 t.o.v. gemiddelde	Groep 2019 t.o.v. gemiddelde	Najaar 2003-2019	Maximum in jaar
Ijsgors	5	1,8	274%	193%	31	6 (2010)
Sneeuwgors	0	0,2	0%		3	2 (2013)
Geelgors	1	1,6	63%		27	5 (2008)
Ortolaan	0	0,3	0%		5	1 (2010)
Rietgors	869	449	194%		7.628	1.478 (2014)

Vijf ijsgorzen en 869 rietgorzen brachten de groep naar 193% van gemiddeld. Bijzonder was de Geelgors die Bas Verhoeven op 24 oktober

oppikte na de twee exx van april. Ortolaan en Sneeuwgors lieten zich de kans zich door ons te laten registreren ontglippen.

Vogeltrektepost Dordtse Biesbosch

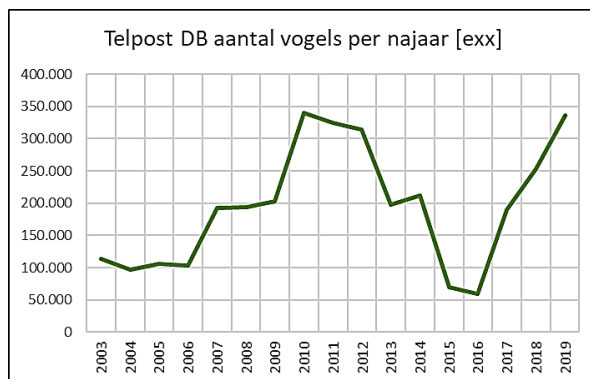
Verslag najaarstellingen 2019

3.1 Samenvatting soorten

Het hele feestje van de najaarstrek in 2019 kan eenvoudig worden weergegeven in enkele grafieken en weetjes. Die volgen hier.

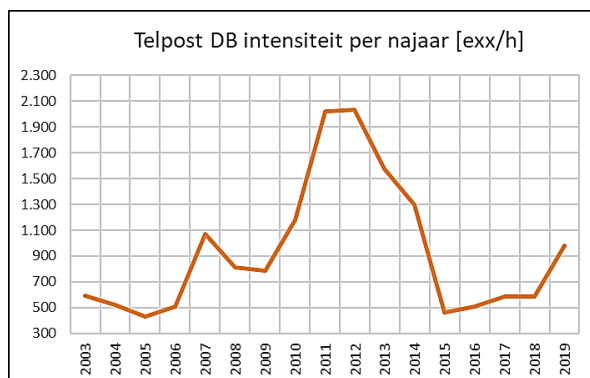
Aantallen

Met 336.010 exx moet 2019 slechts 2010 met 340.211 exx nipt voor zich laten, ofwel: 2019 was het 2^e najaar ooit qua aantallen.

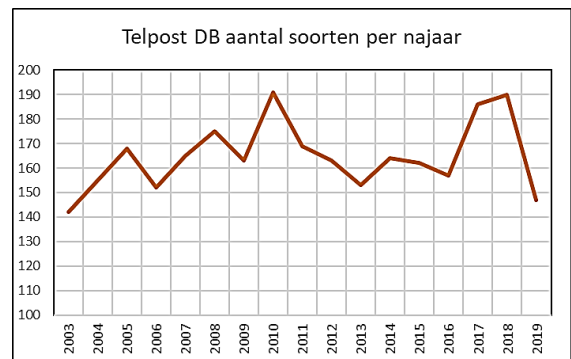
Intensiteit

Qua intensiteit was 2019 een goed najaar, maar het moet wel zes jaren laten vóórgaan: met 982 exx/h neemt het de 7^e plaats in. Dat is overigens flink meer dan de vier voorafgaande jaren, die nog geen 600 exx/h haalden.

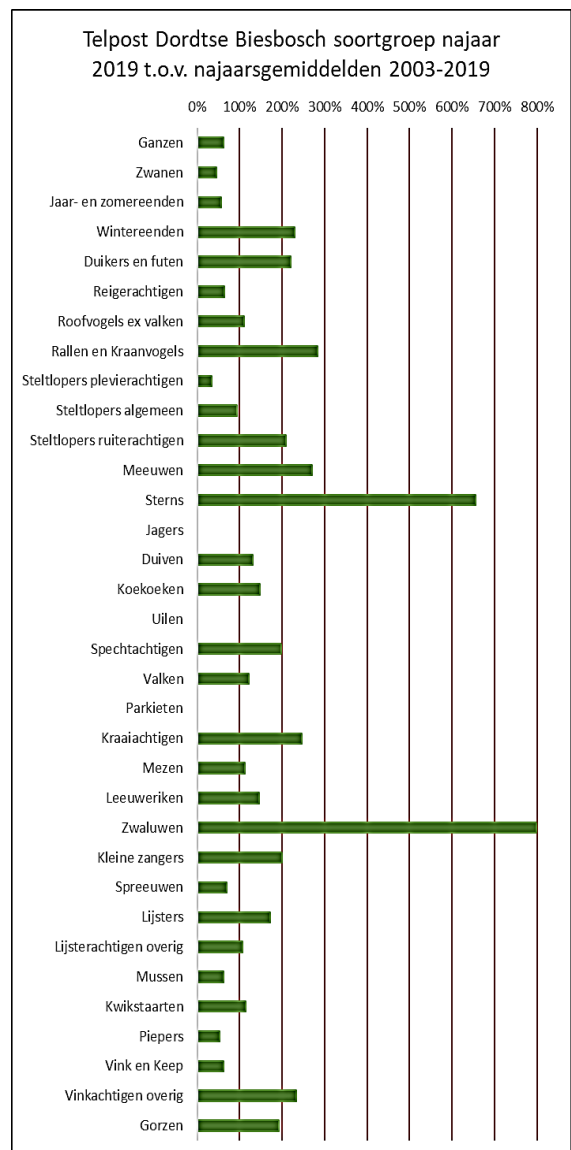
Soorten

In najaar 2019 zagen we 147 soorten voorbij komen. Dat is zeer laag en levert de 16e plaats van 17 op. 'Bloedarmoede bij hoge bloeddruk' zou je dus kunnen zeggen. Ook in dezen is 2010 met 191 soorten de nummer één – en 2018 met 190 soorten de nummer twee.

Soortgroep samenvatting

Hieronder het hele verhaal van de soortgroepen nog eens grafisch uitgebeeld.

3.2 Poging tot interpretatie

Als we de bovenstaande grafiek nóg eens presenteren in een andere volgorde en met een logaritmische schaal vanaf 100%, die de staven wat uittrekt, kunnen we het seizoen gemakkelijker in iets algemenere termen benaderen.

We zien dan als eerste achterblijvers de groep Ganzen, Jaar- en zomereenden en Zwanen.

Hetzelfde geldt voor twee groepen Steltlopers –plevierachtigen en algemene steltlopers – en eveneens voor de Reigerachtigen.

Van de kleinere vogels zijn Spreeuwen, Vinken en Kepen, Mussen en Piepers de pineut van 2019.

Tenslotte zagen we geen Jagers, Uilen en Parkieten, maar dat is niets om ons over druk te maken, want normale gang van zaken.

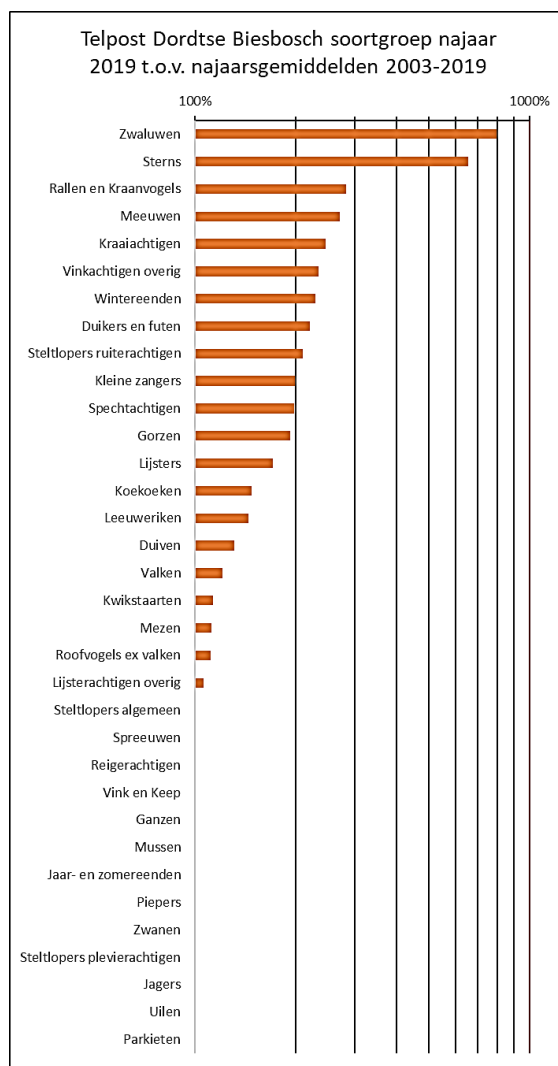
Hoe je dit alles moet duiden, blijft wel de vraag. Ik zie een conglomeraat van mogelijke oorzaken voor me, waarin wat mij betreft geen onderling verband of kwantificatie aan te brengen is. Ik noem ze slechts, in willekeurige volgorde:

- toenemende *maturity* van de natuurontwikkeling in de Brabantse Biesbosch
- verwaarloosd onderhoud Tongplaat
- magneetwerking van de Nieuwe Dordtse Biesbosch op kleinere vogels
- warme zomer met pover broedsucces
- ‘foute’ winden in oktober
- zachte en wisselvallige november- en decembermaanden.

Om positief te eindigen: de winnaars van het seizoen zijn Zwaluwen, Sterns, Meeuwen en ruitachtige Steltlopers.

In tegenstelling tot bij de achterblijvers is hier de verklaring doodeenvoudig: anders dan in meerdere voorgaande jaren *waren we er gewoon tijdens hun HDP* – en ongewoon gunstige winden tijdens die HDP hielpen daar ook nog eens buitengewoon in mee.

De krachtige trek van Kraaiachtigen en overige Vinkachtigen is gevolg van de – op zichzelf weer lastig te verklaren – invasie van Gaai en Sijs.

Gierzwaluw. Foto: Hans Gebuis

4. Najaarsdagrecords

Naarmate een telpost door de jaren heen langer bestaat, wordt het steeds lastiger om (nog meer) dagrecords te vestigen. Toch zijn het er in het najaar van 2019 nog wel enkele. In de tabel hiernaast zijn soorten als gans spec. en valk spec weggelaten. Van sommige soorten, bijvoorbeeld Visdief, Gaai, Oeverzwaluw, Sijs e.a. zijn meerdere records gehandhaafd om een indruk te geven van het geweld dat soms dagen achter elkaar doorging bij deze soorten. Een dagrecord dat bij deze soorten in een ander jaar valt is groen gekleurd, zodat het meteen opvalt.

5. Kort over geheel 2019

Over het hele jaar telden we 406.968 vogels (en vlinders en insecten, niet te vermijden zonder lastig rekenwerk). Daar deden we 649:22 uur over, ca. 50 uur minder dan in 2018.

Opmerkelijk is dat we in het voorjaar ca. 307 van die uren maakten en in het najaar ca. 342. De balans qua uren die voorheen altijd op het najaar lag, is flink verschoven – en niet zonder resultaat:

Het voorjaar was met 70.734 exx het 2e voorjaar ooit qua aantal en het 7^e qua intensiteit bij 230 exx/h.

Voor het najaar was de rangorde precies hetzelfde, zagen we al: 336.234 exx bij 983 exx/h.

Niet verrassend komt het hele jaar dus precies op dezelfde rangorde uit: 406.968 exx bij 627 exx/h, het 2^e jaar qua aantallen en het 7^e qua intensiteit.

In alle gevallen is en blijft **2010** het kampioensjaar, niet alleen door de Brandgans, maar door vele soorten die in dat jaar (ver) boven hun gemiddelde zaten. Geheel 2010 telde 512.554 vogels bij 1.245 exx/h.

Enfin, zo blijft er na een prachtig teljaar 2019 toch nog iets te wensen over!

Soort	[exx]	datum
Wilde Zwaan	17	30 Oktober 2019
Bergeend	24	31 Oktober 2019
Kleine Zilverreiger	8	6 Augustus 2019
Porseleinhoen	1	9 Juli 2019
Morinelplevier	2	5 Oktober 2019
Bosruiter	14	13 Augustus 2019
Zwartkopmeeuw	9	18 Juni 2019
Visdief	372	10 Augustus 2019
	185	8 Juli 2019
	160	7 Augustus 2019
	131	28 Augustus 2010
	123	5 Augustus 2019
Grote Bonte Specht	17	5 Oktober 2019
Gaai	1.013	5 Oktober 2019
	636	2 Oktober 2019
Oeverzwaluw	41.320	10 Augustus 2019
	30.949	7 Augustus 2019
	12.072	6 Augustus 2019
	10.246	5 Augustus 2019
	6.416	7 Augustus 2011
Boerenzwaluw x Huiszwaluw	6	6 Augustus 2019
	3	10 Augustus 2019
	2	5 Augustus 2019
	2	7 Augustus 2019
Snor	1	27 Juli 2019
Merel	565	24 Oktober 2019
Vink/Keep	464	4 November 2019
Sijs	459	13 Oktober 2019
	457	7 Oktober 2019
	369	10 Oktober 2019
	347	5 Oktober 2019
	315	5 Oktober 2010
IJsgors	3	8 Oktober 2019

Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch

Verslag najaarstellingen 2019

6. Literatuur

- [KNMI overzicht] Weeroverzichten over elke maand, beschikbaar op <https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/maand-en-seizoensoverzichten/2019/juni>, etc.
- [Stam 2019] Nijs Stam. *Vogeltrektelpost Dordtse Biesbosch: Een vergelijkend onderzoek over trekvogeltellingen in de jaren 2003-2018. Deel I, Overzicht en Achtergronden*. Dordrecht, 2019. Online beschikbaar op www.trektellen.nl/doc
- [Stam Gierzwaluw] Nijs Stam. *Gierzwaluw *apus apus**. Artikel bestemd voor opname in Deel II van [Stam 2019], als pdf beschikbaar op www.stamsolve.nl/downloads
- [Stam Oeverzwaluw] Nijs Stam. *Extreme passage Oeverzwaluw langs trektelpost Dordtse Biesbosch nazomer 2019*. Oktober 2019. Pdf op www.trektellen.nl/doc
- [Stam Spreeuw] Nijs Stam. *Spreeuw *Sturnus vulgaris**. Artikel bestemd voor opname in Deel II van [Stam 2019], als pdf beschikbaar op www.stamsolve.nl/downloads

Keep. Foto: Hans Gebuis